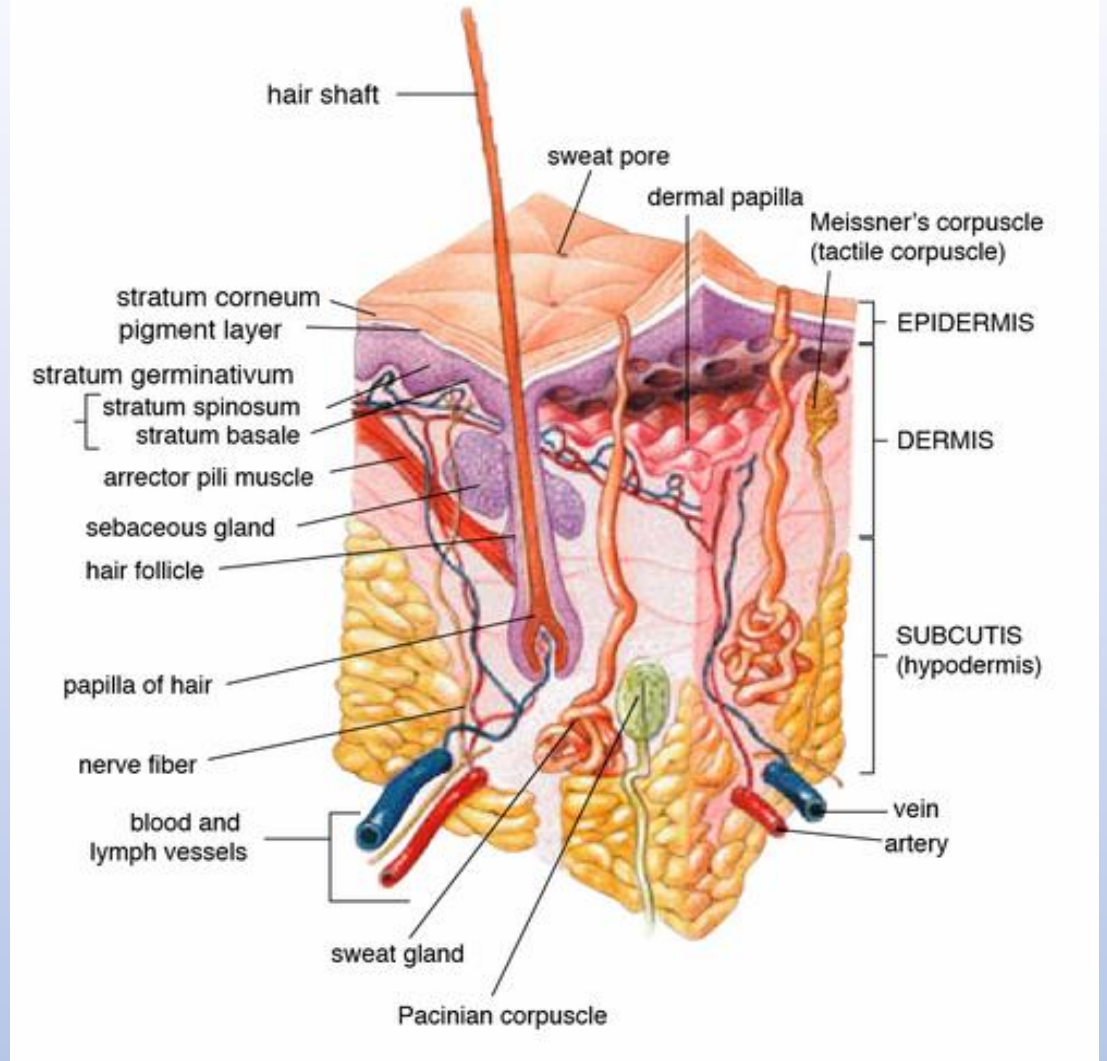

ODOS RIEBALINIŲ LIAUKŲ SUTRIKIMAI

Paruošė: Vytautas Pėčelis

- **Riebalinės liaukos (glandula sebaceae)** yra mikroskopinės egzokrininės odos liaukos, išskiriančios riebalus.
- Jos randamos beveik visose kūno vietose, išskyrus **delnus ir pėdų padus**. Tačiau galvoje, veide, nugaroje ir viršutinėje kūno dalyje ypač gausu riebalinių liaukų.
- Liaukų gaminamas lajus/riebalai, dar vadinamas **sebumu**, jį sudaro trigliceridai, riebalų rūgštys ir vaško esteriai.
- Androgeniniai hormonai skatina riebalų gamybą iš šių liaukų.

Riebalinės liaukos apgamas (Nevus Sebaceous)

- Riebalinės liaukos apgamas taip pat vadinamas organoidiniu apgamu ir susideda iš riebalinių liaukų, ektopinių liaukų ir netinkamai suformuotų plaukų folikulų liekanų.
- **Epidemiologija:**
 - Riebalinės liaukos apgamas atsiranda ankstyvame amžiuje, tačiau dažniausiai yra paveldimas.
 - Jo atsiradimą lemia ne seksualinis ar rasinis polinkis.

Riebalinės liaukos apgamas (Nevus Sebaceous)

- Riebalinės liaukos apgamas yra plokščias, balkšvai gelsvas, vaškinis navikas be plaukų ir dažniausiai atsiranda ant galvos odos, kur gali išsivystyti alopecija.
- Riebalinės liaukos apgamas dažniausiai atsiranda kaip pavieniai veido ir kaklo pažeidimai.
- Mažiems vaikams motinos hormonai gali padidinti augimą, o lytinio brendimo metu hormonai gali sukelti žaibinę išvaizdą.

Sebostazė / Sebostasis

Sebostazė reiškia **riebalinių liaukų veiklos sumažėjimą**.
Rezultatas - sausa oda (xerosis cutis) ir trapūs plaukai.

Etiologija:

- Sebostazė yra susijusi su amžiumi ir vyresniems žmonėms pasireiškia apie 80%.
- Mechaninis ar cheminis riebalų šalinimas, pvz., Dažnas prausimasis ar labai sausi plaukai, taip pat gali sukelti sebostazę.

Sebostazė / Sebostasis

- Kliniškai sebostazė pasireiškia pleiskanojančia, šiurkščia oda, o pacientai dažnai patiria niežulį ir nemalonų odos tempimą.
- Sausa oda dažnai sukelia odos barjero sutrikimą, dėl kurio atsiranda antrinis uždegimas ir bakterijų sukelta **superinfekcija**. Dėl to oda įtrūksta ir susidaro egzema craquele, dar vadinama džiovinančia egzema arba asteatotine egzema.
- Tipiški sebostazės simptomai yra trapūs ir šerpetojantys plaukai.

Sebostazė / Sebostasis

Seborėja / Seborrhea

Seborėja reiškia „lajaus srautas“ ir reiškia stipriai padidėjusią riebalų gamybą, dėl kurios atsiranda riebi oda ir riebūs, ploni plaukai.

Seborėja dažnai yra spuogų, rožinės ir seborėjinės egzemos predisponuojantis faktorius.

Etiologija:

- 80% atvejų seborėja atsiranda paauglystėje. Hormoniniai pokyčiai įtakoja.
- Padidėjusi androgenų gamyba ir didesnis androgenų receptorių tankis yra atsakingi už riebalų gamybą.
- Taigi hormoniniai vaistai, tokie kaip anaboliniai steroidai ar kontraceptikai, gali paveikti riebalines liaukas ir jų sekreciją.
- Sisteminės ligos, tokios kaip Parkinsono liga, akromegalija ar policistinių kiaušidžių sindromas, eina kartu su seborėja.

Seborėja / Seborrhea

Klinikiniai požymiai:

- Riebaluotas veido, galvos odos ir plaukų blizgesys
 - Kartais matomos didelės poros.
-
- Padidėjusi lipidų sekrecija sukuria palankias sąlygas *Propionibacterium acnes* ir mielių grybeliams (pvz., *Malassezia furfur*) daugintis.

Seborėja / Seborrhea

Spuogai / Acne vulgaris

Svarbu: apie 65% jaunų žmonių kenčia nuo spuogų.

Spuogai / Acne vulgaris

- Spuogai yra dažna **lėtinė uždegiminė riebalinių liaukų ir plaukų folikulų** – kaip vieneto liga.
- Spuogai, yra nustatomi priklausomai nuo formos ir savybių, taip pat pagal komedonus, pustules ar papules.
- Dažniausiai paveikiamos vietos yra, kuriose gausu riebalinių liaukų, tai veidas ir galvos oda, taip pat nugara ir krūtinė.
- Vulgaris reiškia „bendras / įprastas“. Taigi, acne vulgaris reiškia dažniausiai pasitaikančią spuogų formą, kad ją būtų galima atskirti nuo kitų spuogų formų.
- Dažniausiai spuogai atsiranda vyresniems nei 12 metų asmenims.

Spuogai / Acne vulgaris

Etiologija:

- Daugeliu atvejų spuogai atsiranda prasidėjus brendimui.
- Trečiojo gyvenimo dešimtmečio pabaigoje ši odos liga paprastai baigiasi savaime.
- Berniukai ir mergaitės yra paveikti vienodai.
- Mergaitėms yra būdingas būklės pablogėjimas prieš menstruacijas ir jų metu.

Spuogai / Acne vulgaris

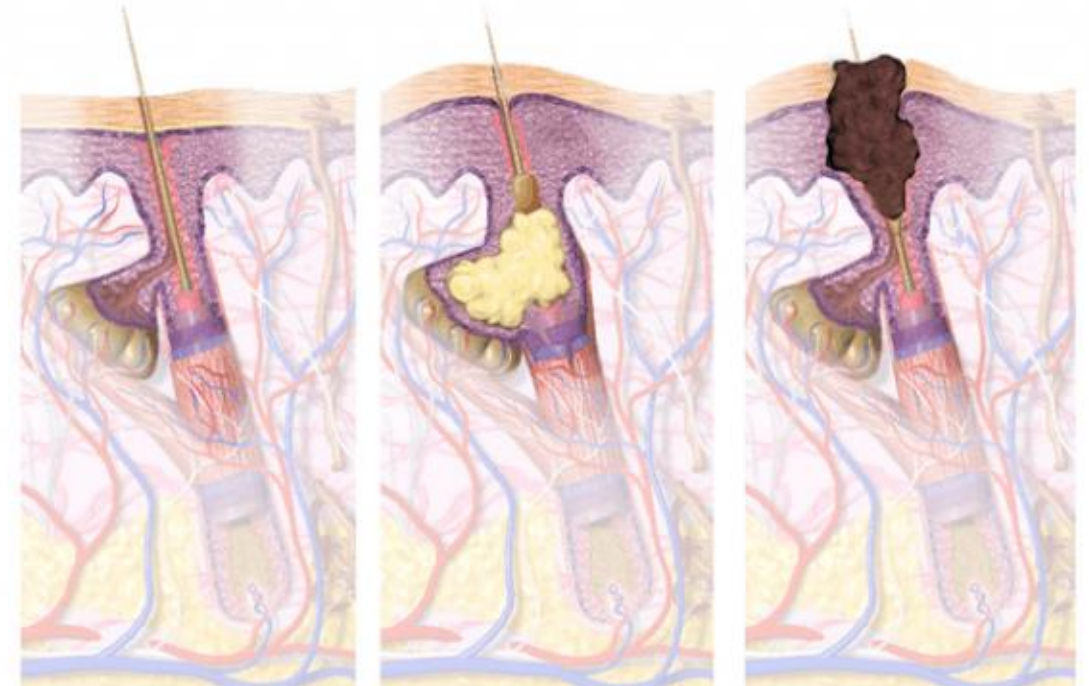
Kliniškai spuogai pasireiškia **komedonais, papulėmis ir pustulėmis**, o esant sunkioms spuogų formoms – formuojasi **randai**.

Acne vulgaris galima suskirstyti į tris etapus

1. Neuždegiminis etapas

Čia randame spuogus - **komedonus**, kurie būna aplink plauko folikulą ir jiems būdingi atviri – inkštirai (blackhead) ir uždari (whitehead) komedonai.

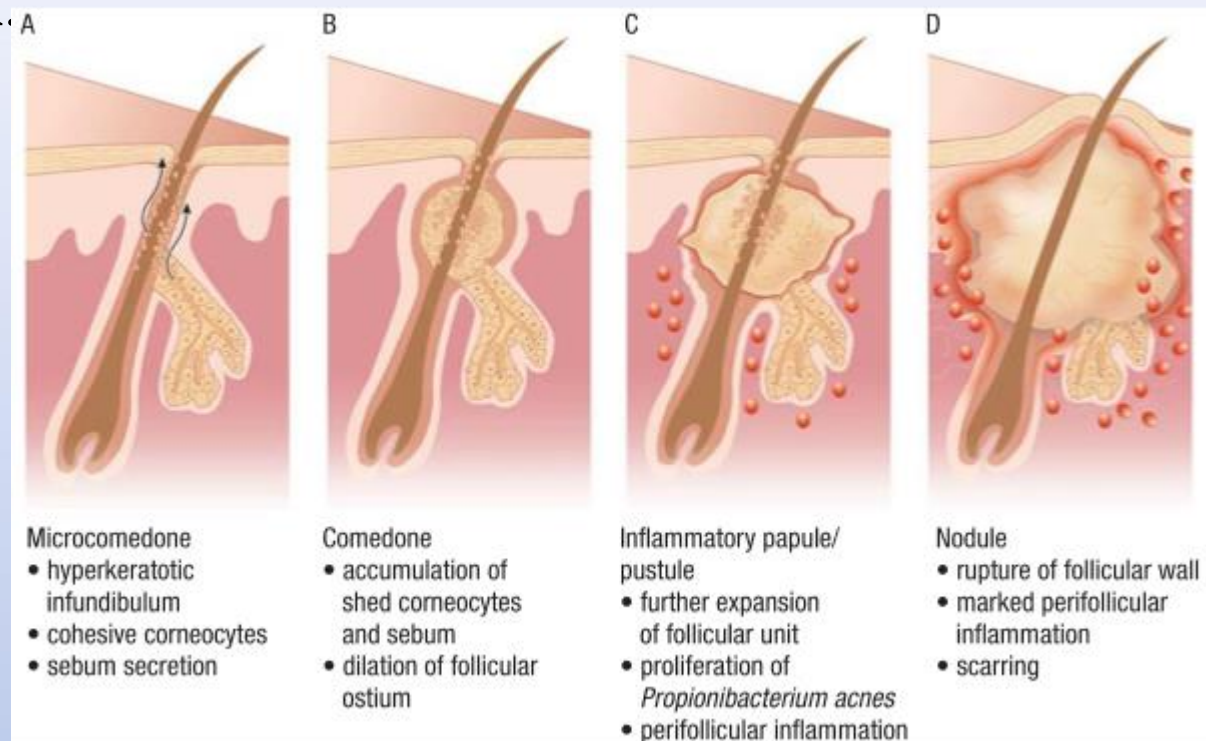
Normal
Skin Pore

Whitehead

Blackhead

2. Uždegiminis etapas

- Šio etapo metu spuogai būna **papulo-pustuliniai**.
- Dažniausiai pažeidžiamas veidas, nugarą ir viršutinę liemens dalį.
- Mazginiai spuogai sudaro iki 1 cm skersmens mazgus, kurie mažėja labai lėtai.
- Kitas etapas yra spuogai konglomeratai arba perėjimas prie defektų stadijos.
- **spuogai konglomeratai** yra sunkiausia uždegiminių spuogų forma ir atrodo kaip gilūs, uždegiminiai veido, krūtinės ir nugaros mazgai. Ši forma ypač būdinga jauniems vyrams.

2. Uždegiminis etapas

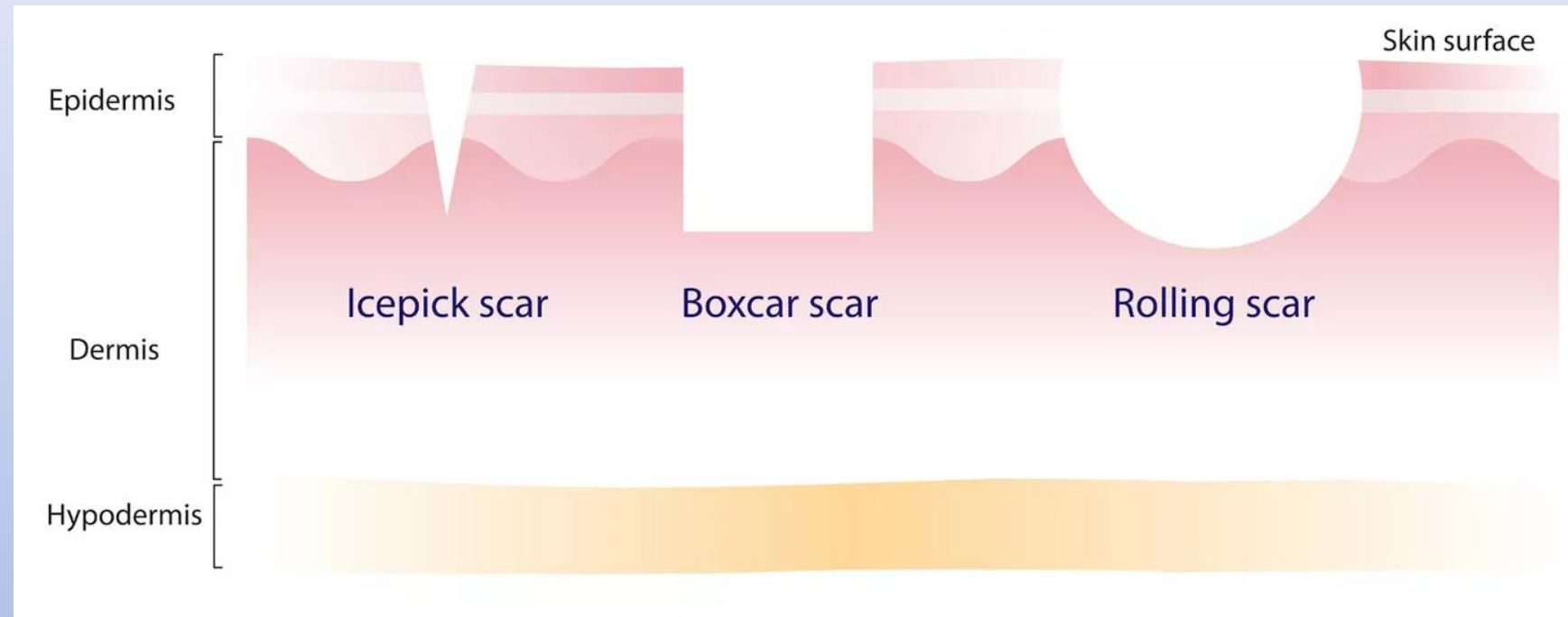
3. Defektų etapas

- Spuogai comedonai ir papulo pustuliosiniai paprastai gyja be randų.
- Defekto stadijoje paprastai **pastebimi randai, cistos ir abscesinės fistulės angelės.**

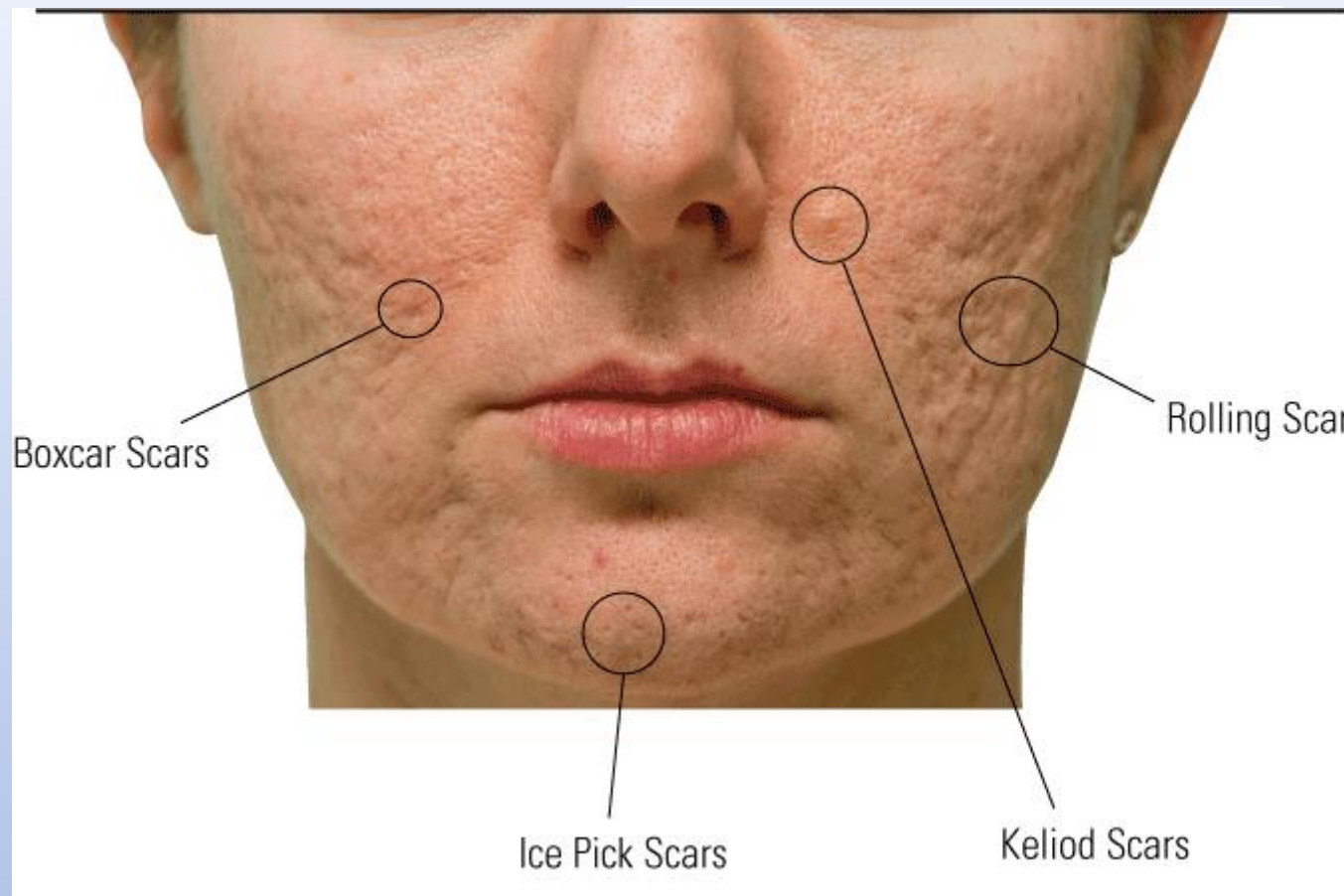
Acne randų tipai

1. Ledo rinkimo (ICE PICK)
2. Vagonėlio (BOXCAR)
3. Riedantis (ROLLING)
4. Keloidiniai randai.

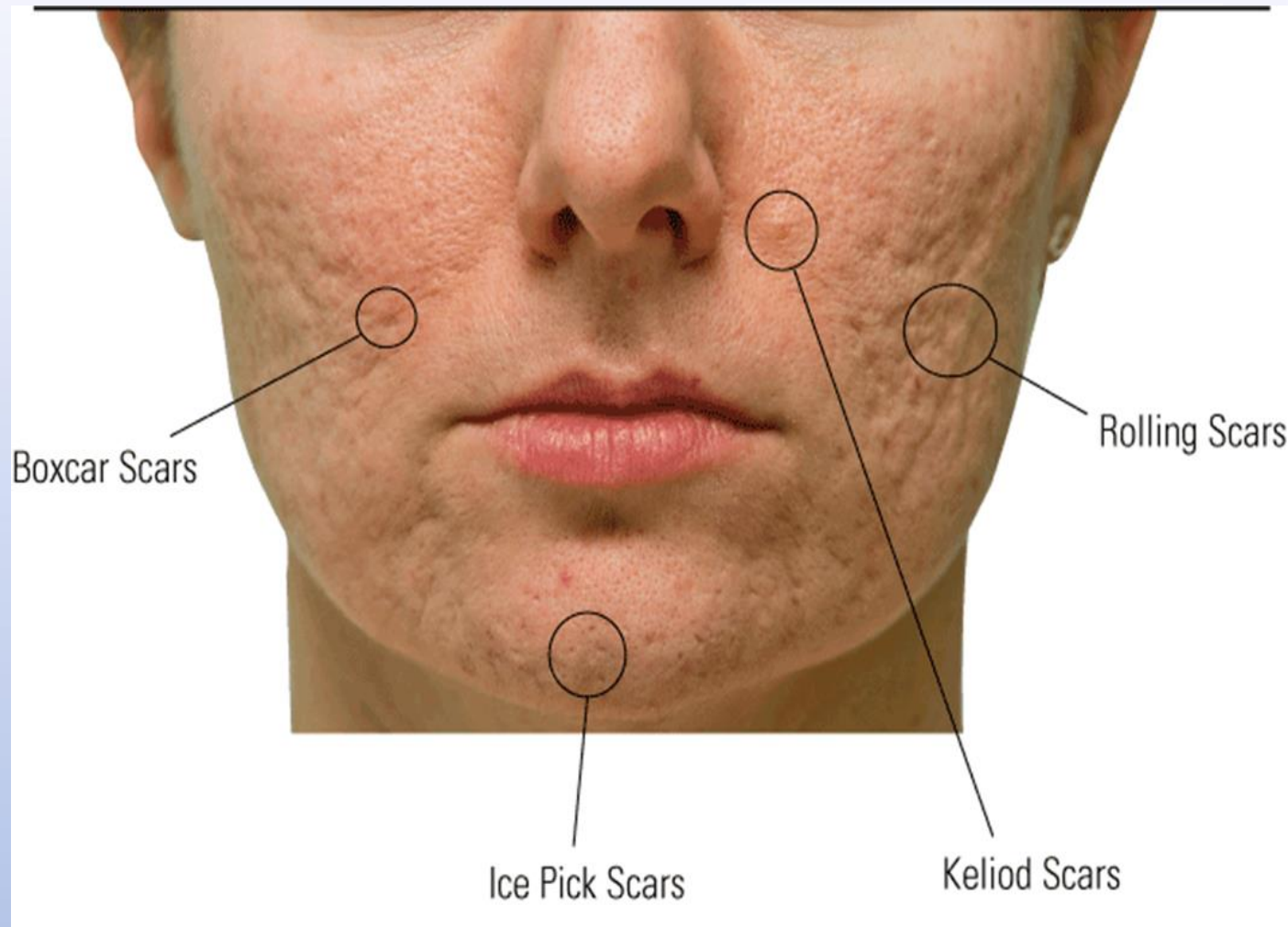
Ledo rinkimo (ICE PICK) RANDAS

- Gilus, labai siauri randas, besitęsiantys į dermą
- Atsiranda po cistos ar absceso plyšimo

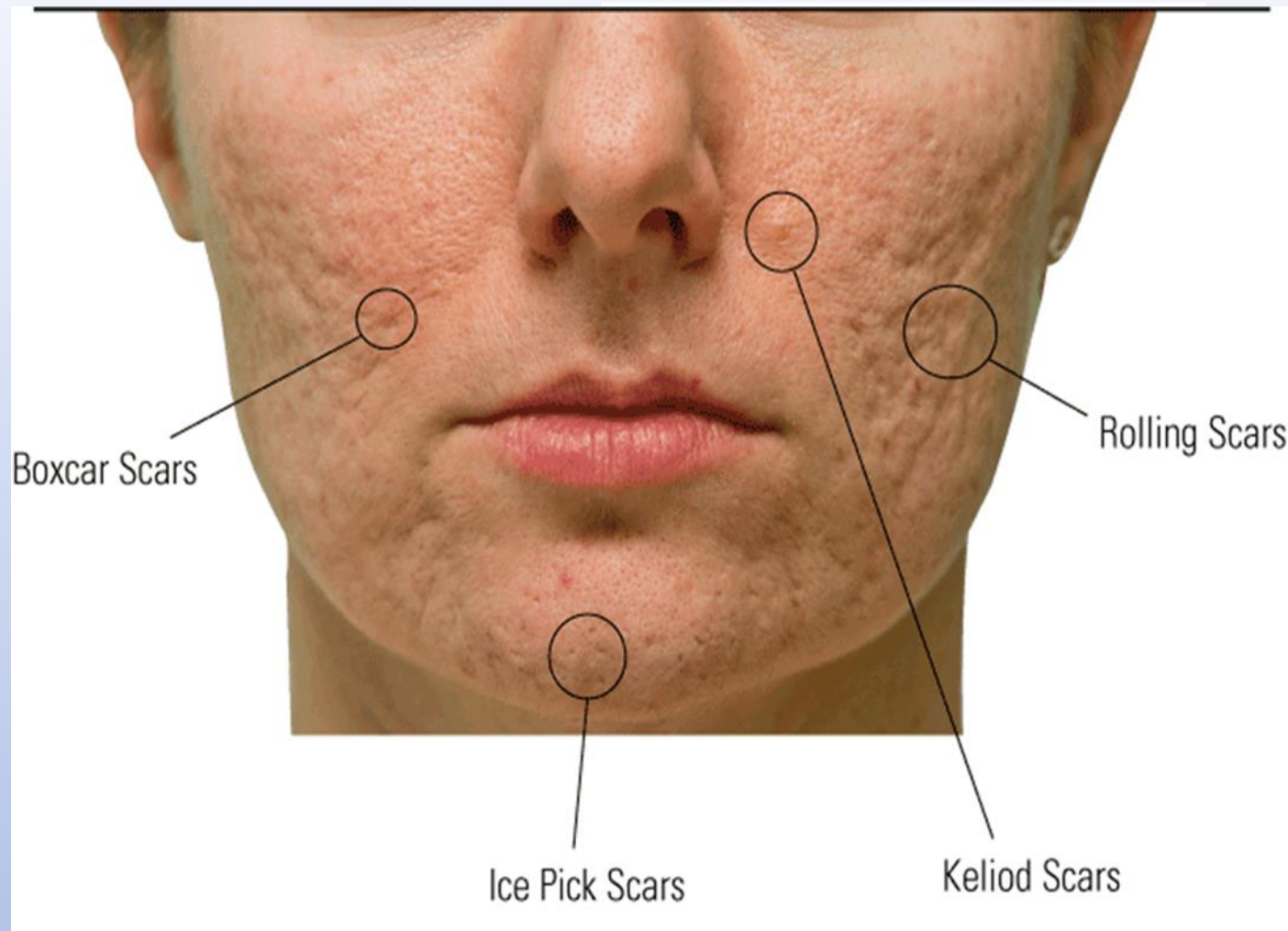
Vagonėlio (BOXCAR) randas

- Apvalios arba ovalios įdubos su stačiais vertikaliais šonais
- Randai odai suteikia netolygią, duobėtą išvaizdą
- Uždegiminis procesas sunaikina **kolageną dermoje**, audinys prarandamas.
- Oda virš šios srities lieka be atramos

Riedantis (ROLLING) randas

- Suformuoja banguojančias ar į bangas panašias įdubas per normaliai atrodančią odą
- Oda atrodo nelygi ir trapi.
- Riedantys randai atsiranda, kai tarp odos ir žemiau esančio poodinio audinio susiformuoja pluoštinės-randinės audinių juostos. Šios juostos traukia epidermį, pririšdamos jį prie gilesnių odos struktūrų.

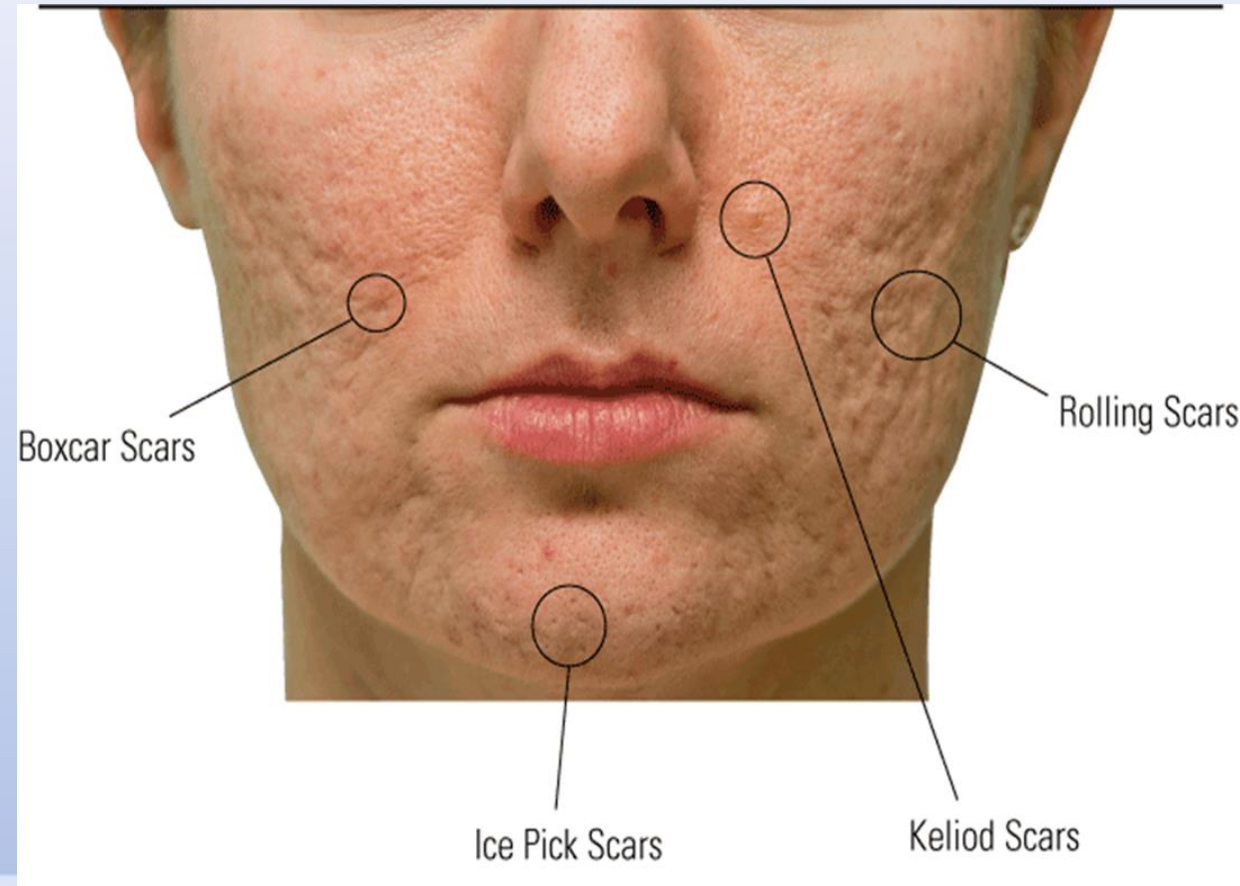

Specialios spuogų formos ACNE CONGLOBATA

Hipertrofiniai / Keloidiniai randai

- **Hipertrofiniai randai** yra tvirti, iškilę randai, augantys virš odos paviršiaus
- **Keloidai** yra sunkesnis rando tipas. Jie skiriasi nuo hipertrofinių randų tuo, kad keloidai užauga didesni už pradinę žaizdą.

ACNE CONGLOBATA

- Taip pat vadinami sunkiais **nodulo cistiniais spuogais**, tai reta ir nemaloni sunki nodulo cistinių spuogų forma, kai yra tarpusavyje susipynę pūliniai, juos jungia sinusai (kanalai po oda)
- 1). Dėl to atsiranda negražūs hipertrofiniai (stori) ir atrofiniai (ploni) randai.
- Makro komedonų ir cistų grupės, užpildytos smirdančiais pūliais,
- Spuogai conglobata randami ant peties, krūtinės, žasto, sėdmenų, veido ir šlaunies.
- 2). Spuogai gali atsirasti staiga paūmėjus pūliniams spuogams, arba sutrikimas gali atsirasti palaipsniui, kai spuogai atsinaujina daugelį metų.

Įtakojantys faktoriai

- Padidėjęs jautrumas *Propionibacterium acnes* antigenui
- Bakterijų buvimas taip pat sukelia infekcinį procesą
- Nurijus skyd liaukės medikamentai
- Androgenai (pvz., Androgenus gaminantys navikai)
- **Anaboliniai steroidai**
- Pūlingas hidradenitas ir pioderma gangrenosum.

KLINIKA

- Mazgai ir cistos
- Susisiekiantys komedonai
- Abscesai
- Atsivėrę pūliniai
- Randai

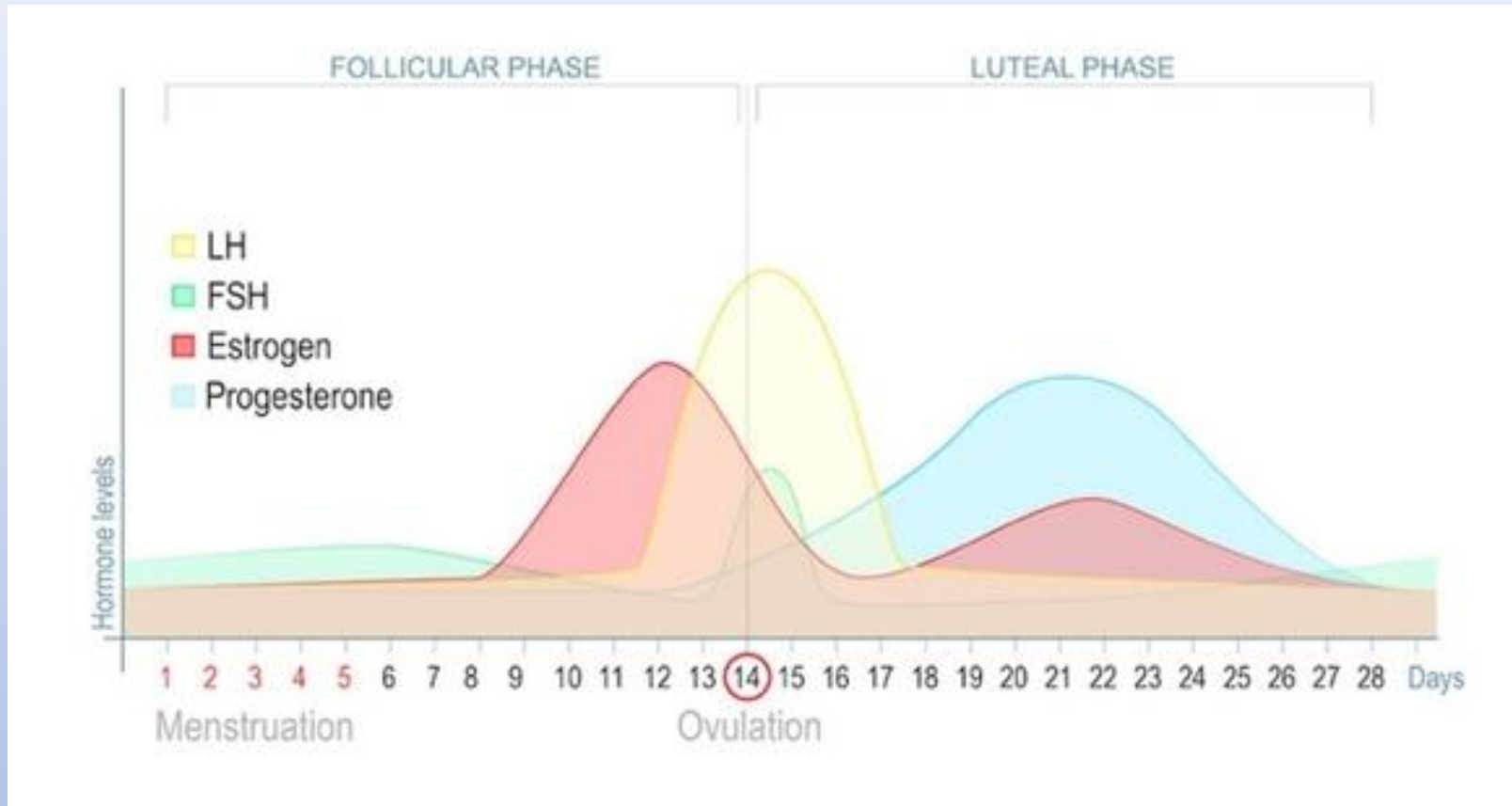

Anabolinių steroidų acne conglobata

- Būdinga kultūristams
- Vartoja anabolinius steroidus
- Vystosi palengva

Menstruacinė acne

Menstruacinė acne

- Hormoniniai pokyčiai, susiję su moters menstruaciniu ciklu, padidina testosterono kiekį ir lemia odos pažeidimus.
- Hipotalamas išskiria folikulus stimuliuojantį hormoną atpalaiduojantį faktorių (FSH-RF), cheminį pasiuntinį, kuris liepia hipofizę išskirti į kraują folikulus stimuliuojantį hormoną (FSH) ir nedidelį kiekį liuteinizuojančio hormono (LH).
- Kai folikulai subręsta per septynias dienas, jie į kraują išskiria vis daugiau estrogenų
- progesterono kiekis, kuris yra atsakingas už pilvo pūtimą ir porų susiaurėjimą, pradeda didėti maždaug 14 dieną. Be to, sumažėjus estrogenų kiekiui, testosteronas, kuris yra atsakingas už aliejaus gamybą, tampa dominuojančiu hormonu

Menstruacinė acnė rizikos faktoriai

- Genetika
- Medikamentai (epilepsijos vaistai, prednizolonas)
- Kosmetinės priemonės
- Emocinis stresas
- Miego trūkumas
- Aplinka
- Dieta ir užkandžiai

Menstruacinė acnė gydymas

- Jaunos moterys gali įveikti ciklinius spuogus:
- Savaite prieš menstruacijas skruostus ir žandikaulio sritį gydydamos salicilo rūgštimi, nuvalydamos alfa hidroksi rūgšties valikliais
- Savaite prieš mėnesines apsvarstydamos profesionalų kasmėnesinį odos šveitimą.

Rožinė / Rosacea

- Rožinė yra **lėtinė uždegiminė, neinfekcinė riebalinių liaukų ir jungiamojo audinio liga.**
- Jai būdinga recidyvuoti centrinėje veido srityje.
- Skirtingai nuo spuogų, rožinė nesudaro komedonų.
- **Kuperozė** – prancūziškas žodis apibūdinantis rožinę.

Rožinė / Rosacea

Etiologija:

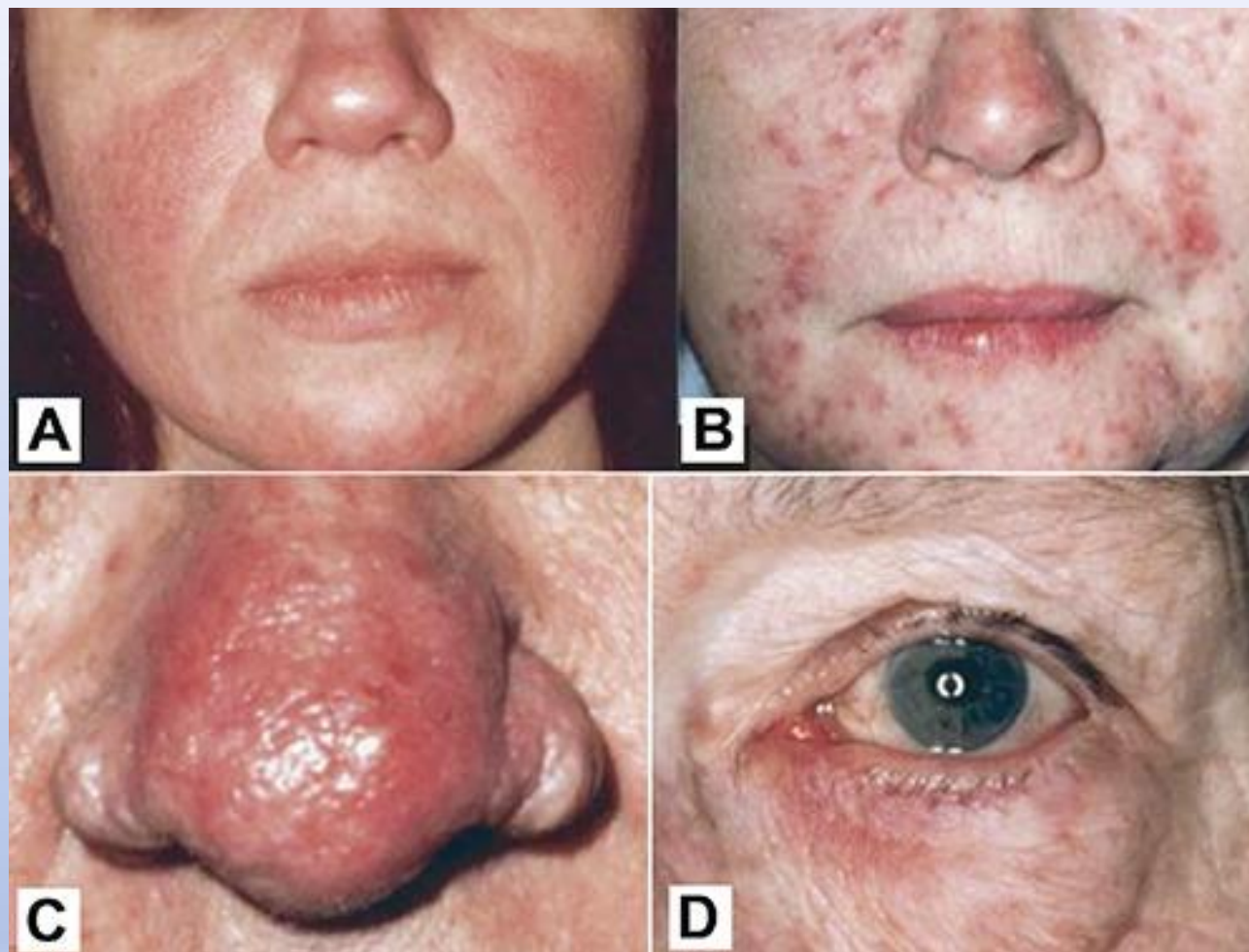
- Šios ligos etiologija iš esmės nėra aiški.
- Tačiau yra tam tikrų žinomų veiksnių, dėl kurių pablogėja rožinė.
- Ultravioletinis (UV) poveikis
- karšti gėrimai, alkoholis, aštrus maistas
- hormoninis poveikis
- temperatūros pokyčiai gali turėti įtakos ligos aktyvumui.

Rožinė / Rosacea

Rožinės klinikės formos:

1. Telangiektazijos ir nuolatinė eritema
2. Papulopustulinė
3. Rinofima
4. Oftalmologinė forma

Rožinės klinikiniai požymiai

Eritemotelangiectazinė rožinė

- Veido paraudimas nuolatinis.
- Taip pat gali atsirasti matomų kraujagyslių.

Papulopustulinė rožinė

- Paraudimas
- Patinimas
- Bėrimai – papulės
- Pustulės

Rinofima rožinė

- Sustorėjusi, nelygi oda
- Paraudimas
- Kraujagyslių tinklo paryškėjimas
- Plaukų folikulai

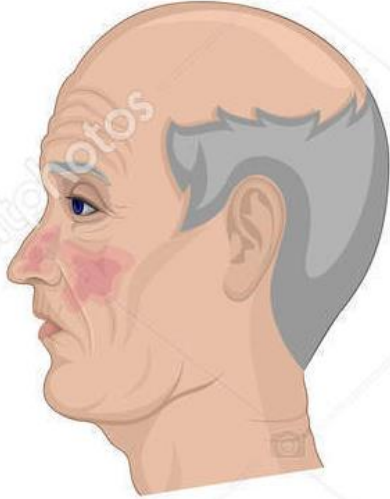

Oftalmologinė rožinė

- Akių paraudimas ir sudirginimas
- Akių vokų patinimas

Rosacea

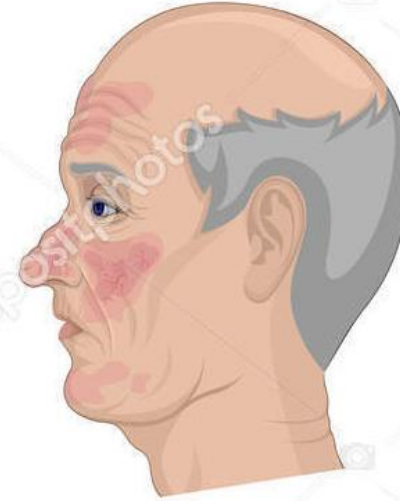
Vascular Rosacea

Redness of the skin,
visible blood vessels

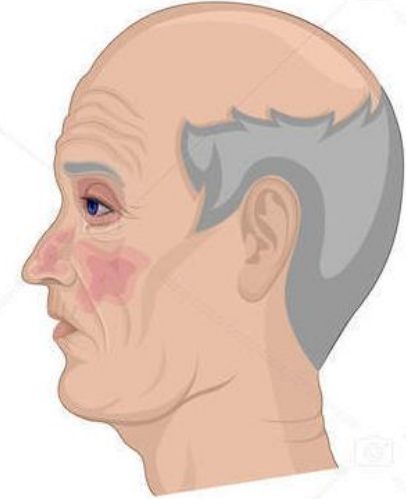
Inflammatory Rosacea

Redness, swelling,
the appearance of
papules and pustules

Phymatous Rosacea

Skin thickens and has
a bumpy texture, the
nose increases in size

Ocular Rosacea

Irritation and redness
of the eyes, swelling
of the eyelids

Naujagimių spuogai / Acne neonatorum

- Ši spuogų forma pasireiškia jau gimus arba atsiranda pirmosiomis gyvenimo savaitėmis.
- Riebalines liaukas stimuliuoja motinos **androgenai**.
- Spuogai dažniausiai pradingsta po kelių savaičių savaime

Kūdikio spuogai / Acne infantum

- Jie būdingi trečiam ar šeštam gyvenimo mėnesiui dėl testosterono įtakos.

Egzokrininiai spuogai / Acne exocrine

- Jie būdingesni **psichinimas ligoniams**, kurie žaizdžia laižydami arba spaudinėdami spuogus
- Gali suformuoti šiurkščią žaizdą (plutą) arba didelį randą

Hormoniniai spuogai / Acne tarda

- tai spuogai, atsirandantys po brendimo dėl androgenų poveikio.
- Hormoniniai sutrikimai turi būti pašalinti.

Acne venanata / Kontaktiniai spuogai:

- Jie gali išsivystyti liečiant degutą, aliejus, halogenus (chlorą) ar kosmetiką.

Acne aestivalis / Maljorkos spuogai

- Jie atsiranda esant šiltam ir drėgnam klimatui, kartu naudojant riebius kremus nuo saulės.

Ačiū už dėmesį

